

מהבית מוקדם, עדיין "ולא התמהמהתי" - שגם כשאני בדרך אינני מתמהמה.. לראות איזו תמונה.. חלון ראווה.. איזה עתון.. ובמקום לעשות את הדרך ברבע שעה - עושה אותה בחצי שעה.. וזהו "חשתי", אבל "ולא התמהמהתי" - גם לא התעכבתי בדרך, אני הולך בדרך נכונה להגיע לישיבה מהר! וזהו "חשתי ולא התמהמהתי". (דרש יהודה).

ביאור ההפטר

הקשר בין ההפטר לפרשה

בהפטר מסופר על שילוח המרגלים בימי יהושע, וזה מעין הפרשה שבה מסופר על המרגלים ששלח משה.

תוכן ההפטר

הנביא יהושע שלח את פנחס וכלב לרגל את הארץ, ולראות אם האנשים מפחדים מישראל, הם התארחו בבית רחב שהיתה מוכרת מזון, נודע הדבר למלך יריחו ושלח שליחים לתופסם בבית רחב, היא לקחה את שני האנשים, והצפינה כל אחד במקום מיוחד שלא ירגישו בהם,

לחייילים היא אמרה שאכן באו אליה שני אנשים, אבל לא ידעה מאין המה, אך הם עזבו את העיר, ולכן יעצה להם לרדוף אחריהם, כי ישיגו אותם. הרודפים שמעו בקולה ויצאו לרדוף אחריהם, אחרי שסגרו את השער, כדי שלא יצאו מהעיר, במידה והם עדיין בתוכה.

לפני ששכבו המרגלים, עלתה אליהם לגג למקום מחבואם, וסיפרה להם שכל יושבי הארץ רועדים ומפחדים מישראל, כי שמעו מנפלאות ה' בקריעת ים סוף ומלחמת סיחון ועוג, וכולם יודעים שהארץ תינתן ביד ישראל, ולכן היא מבקשת שיעשו אתה חסד כפי שעשתה אתם בבואם לעיר, שיעילו אותה ואת משפחתה שלא ימותו.

המרגלים נשבעו לה על כך, ואח"כ היא הורידה אותם מחלון ביתה שהיה בקיר החומה, היא יעצה להם להתחבא בהר שלשה ימים, עד שהרודפים יתיאשו מלחפשם. לאחר שירדו המרגלים אמרו לה שהם נקיים מהשבועה שנשבעו לה להציל אותה ואנשי ביתה, כיון ששבועה זו היתה באונס, [אבל בכ"ז אמרו שמוכנים להשבע ולהציל אותה ואת אנשי ביתה בתנאים שיאמרו לה], והם הראו לה חבל אדום לקושרו בחלון ביתה להיכר, שישראל ידעו שזה ביתה ולא יכנסו להורגם, אך התנו אתה שני תנאים והם:

א. שכל משפחתה תשאר בתוך הבית בשעת הכיבוש, כי מי שיצא וימות ע"י ישראל דמו בראשו, כי לא ידעו שהוא מבית רחב.

ב. שתשמור את הסימן הזה של חוט השני בסוד, כי אם תגלה את הדבר, כולם יתלו חוט שני, וישראל לא ידעו היכן ביתה.

רחב הסכימה לשני התנאים, המרגלים עשו כדבריה והתחבאו בהר, אחרי כן באו ליהושע וסיפרו לו שהצליחו במשימתם, כי כל יושבי הארץ מפחדים מהם ומובטח להם שהארץ תינתן ביד ישראל.

יהושע פרק ב'

א. וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ [א] - בֶּן-נֹון מִיד לְאַחַר פְּטִירַת מֹשֶׁה רַבְּנוּ **מִן-הַשָּׂטָיִם [ב]**

ממקום ששמו "שטים" שהוא בגבול הארץ **שְׁנַיִם-אֲנָשִׁים מְרַגְּלִים [ג] תַּרְשִׁי** בסתר

עיונים והארות

כל חומר אחר הוא בעל חשיבות מסויימת בפני עצמו, ועל כן יש לו חשיבות לקבל טומאה מכל הצדדים; אבל חרס כשלעצמו הרי אינו אלא עפר ואין לו כל חשיבות וערך, פרט לזה שהוא עשוי לשמש בית קבול לדבר מה, ועל כן כל חשיבותו מצמצמת רק בתוכו... אותם המרגלים שנשלחו על ידי יהושע ליריחו, ידעו היטב מה עלה בסופם של המרגלים אשר שלח משה לתור את הארץ, מאחר שלא בטלו עצמם מפני משה ובקשו ללכת

א. וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ - זה שאמר הכתוב אשתוללו אבירי לב, אלו משה ואהרן, ששלחו מרגלים ואמרו לשון הרע על הארץ, ולא היו יודעים מה לעשות, אלא אף משה ואהרן נתרשלו ידיהם, עמד כלב ושתק כל אותן האוכלוסין. אבל אלו ששלח יהושע, שנו רבותינו פנחס וכלב היו, והלכו ונתנו נפשם והצליחו בשליחותן.

ב' בספר חידושי הרי"ם דהנה הלכה היא שאין כלי חרס מטמא אלא מתוכו ולא מבחוץ, שכן

שלחם, כי לא רצה שידעו כל ישראל שלא יפחדו (רד"ק), ומרגלים אלו ידעו לחפש מחשבות הבריות ולידע אם יש

פחד בלבם (מ"ד) **לֹא־אָמַר** וכה אמר להם **לְכוּ רְאוּ אֶת-הָאָרֶץ וְאֶת-יְרִיחוֹ** [ו]

וכך עשו **וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ בֵּית-אֵשָׁה זֹזָה** מוכרת מזון (רש"י) **וַשְּׁמָה רָחַב** [ה]

עיונים והארות

ובמכוון הלכו לרחב שהיתה מזנה בשמה (תענית ה, ב) מכח קליפת שמ"ך, והם מכח שהיו טהורים לא נתפתו, ולא עוד אלא שגיירוה (זבחים קטז, ב).

ד. **יְרִיחוֹ** היתה בכלל ולמה יצאת, מלמד ששקולה כנגד כולם. כיצא בדבר אתה אומר, וישלח אותם משה ואת פינחס, פינחס היה בכלל ולמה יצא, מלמד ששקול כנגד כולם (ספרי).

ה. **מִבְּנֵי** בספר מעם לועז: אמרו חז"ל: כי רחב היתה בת עשר כאשר יצאו ישראל ממצרים, וכל אותן הארבעים שנה שהיו ישראל במדבר, היתה זונה, וכל המלכים והשרים זנו עמה, כי היתה יפה ביותר, ונמנית בין ארבע נשים היפיות שהיו בעולם, והן שרה אמנו; רחב; אביגיל ואסתר. ואומר רבי יצחק (תענית ה): כל האומר "רחב" "רחב" - מיד נקרי, הכוונה, החושב על רחב הזונה מיד בא לידי קרי. אמר לו רב נחמן: אני אומר רחב ולא איכפת לי, אינו משפיע עלי כלל. אמר לו רבי יצחק: אמרתי דבר זה - באדם שידע אותה לפני זה, ומכירה ורואה אותה, אז המחשבה בה - מביאה אותו לידי קרי.

אוֹלָם עלינו לדעת, מדוע הכניסו המרגלים (כלב ופנחס) את עצמם בנסיון גדול כזה, כותב המלבי"ם וז"ל: והיה בזה תחבולה כפולה: (א) כדי שלא יכירום כי מבני ישראל המה, לכן באו בית אשה זונה, ונודע לתושבי כנען, כי ישראל עם שונא זמה הוא ולא יעלה על לבם, כי שלוחי

אחרי שכלם ורצונם הם - לפיכך שמו עצמם ככלי חרס, שאין להם כל חשיבות מצד עצמם, וכל ערכם אינו אלא בזה שהם משמשים בית קבול למשהו, כך ביטלו את רצונם ושכלם הם מפני רצונו ושכלו של משלחם, ומילאו רק אחרי פקודותיו של יהושע, ולכן הצליחו בשליחותם, (מעניה של תורה).

ב. **מָהוּ** חרש לאמר, ר' יהודה אומר כלי נגרות היו בידם כנגרין, ר' נחמיה אומר עשו עצמם קדרין והיו צועקים ואומרים הרי קדרות מי שירצה יבא ויקנה, למה שלא ירגיש בהם אדם, רש"א חרש כמשמעו, אמר להם עשו עצמכם חרשים אתם עומדים על אופיה שלהם (תנחומא)

ג. **פִּירֵשׁ** מהר"ש מאסטרפולי זלה"ה הובא בליקוטים שבסוף ספר קרנים, שיש קליפה אחת דמפתה בני אדם לזנות, ושם הקליפה לר"י, סוד ל'אה ר'חל י'עקב, שביטל זו הקליפה פ"ד שנים שלא ראה קרי. וזהו שנאמר (יחזקאל טז, טו) 'ותזני על שמך', רצה לומר על אותיות שמך [היינו האותיות שלפני האותיות שמך], על ש"ן רי"ש, ועל מ"ם למ"ד, ועל כ"ף יו"ד, הרי שם הקליפה לר"י. והגיד להם הנביא, שהקליפה החליקה אמריה בפתויה שיחטאו בזנות. עכ"ל. ואפשר לרמוז 'שטים' גימטריא שטן, והוא גימטריא שמ"ך עם הכולל, שהוא אותיות הסמוכות אחר לר"י כנזכר.

והנה המרגלים [אותם ששלח יהושע] היו פנחס וכלב (במדבר רבה פרשה ט"ז אות א'),

וַיִּשְׁכְּבוּ-שָׁמָּה לַיְלָה אַחַת (רד"ק): בַּיּוֹמָא מְלֵךְ יִרְיָחוֹ לֵאמֹר הִנֵּה
 אֲנִישִׁים בָּאוּ הֵנָּה לַעִיר הַזֹּאת (מ"ד) הַלֵּילָה מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַחֲפֹר לְדַגֵּל
 אֶת-הָאָרֶץ: בַּיּוֹשֶׁלַח מֶלֶךְ יִרְיָחוֹ אֶל-רָחֵב לֵאמֹר הִזְיֵאִי
 הָאֲנָשִׁים הַבָּאִים אֵלַיךְ אֲשֶׁר-בָּאוּ לְבֵיתְךָ כִּי לַחֲפֹר לְדַגֵּל
 אֶת-כָּל-הָאָרֶץ בָּאוּ [ו]: דַּוְתַּקַּח הָאִשָּׁה אֶת-שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים

עיונים והארות

ולא ידעה שהוא בגלגול רחב ויהושע. ובזה ניחא
 מה שאמר יעקב ליוסף 'משם רועה אבן ישראל'
 (בראשית מט, כד), שיבוא ביהושע ויהיה 'רועה
 ישראל'.

ואתי שפיר מה שאמר משה רבנו ע"ה 'בכור
 שורו וגו' בהם עמים ינגח יחדיו אפסי
 ארץ' (דברים לג, יז), ואמרו רז"ל (ספרי דברים
 פ'סקא שנ"ג) ל"א מלכים ועל יהושע שיצא
 ממנו. ואתי שפיר דהוא על עצמו שיבא ביהושע,
 ורז"ל היו מסתירים הגלגול.

ולפי מה שכתב הנשי"א דמשה היה לו בחינת
 יוסף, אתי שפיר דזו נתן לו ה' למשה
 מתנה טובה, שיהושע שהוא בחינתו יקום תחתיו.
 וזה שכתוב (במדבר כז, יח) 'קח את יהושע איש
 אשר רוח בו', כלומר יוסף שאתה מבחינתו. וזה
 שכתוב בקראין 'אשה זונה', אשת פוטיפר
 לשעבר, ועתה 'שמה רחב'. וכתב ספר הישר
 דאשת פוטיפר שמה זליכא, והוא בגימטריא זונה,
 ודו"ק. (חומת אנוך)

ו. מלך יריחו בשומעו כי באו אנשים לחפור את
 הארץ, שלח שליחים אל רחב, וצויה את
 השליחים שלא יקחו את האנשים בכח כדרך
 שעושים שליחי הרשות, אלא ידברו עם רחב

ישראל בית זונה יתגודדו (יתאספו). (ב) היות
 ורחב היתה מפורסמת בשמה אצל גדולי הארץ,
 כמו שכתוב (מגילה טו): "רחב בשמה זנתה",
 אצלה היו תמיד סודות גדולי הארץ, לכן הלכו
 אצלה וישכבו שמה.

המרגלים (כלב ופנחס) לא חששו מפני יופיה
 של רחב, מאחר והיו שרויים בסכנה,
 לכן אין חשש קרי. רחב קבלה את פנחס וכלב
 (המרגלים) בסבר פנים יפות, כי כאשר שמעה על
 הנסים והנפלאות שעשה הקב"ה עם ישראל
 ביציאת מצרים ובקריעת ים סוף, גמרה בלבה
 להתגייר ולהידבק בישראל, כמו שעשה יתרו, וגם
 פנחס וכלב הסכימו לגייר אותה.

ופירש הרב מהרש"א ז"ל בחידושי אגדות
 (מגילה טו, א), במה שאמרו (שם) רחב
 בשמה, וזה רמז 'זונה ושמה רחב', כי בהזכרת
 שמה לבד זונה.

ואפשר לרמוז במה שכתוב בספר הגלגולים
 מהרמ"ע משם מהר"ח ויטאל, דרחב
 היתה גלגול אשת פוטיפר, ויהושע גלגול יוסף,
 ולקחה לאשה. עכ"ד. ובזה ניחא מה שאמרו ז"ל
 (בראשית רבה פרשה פ"ה אות ב) שאמרה לו
 ליוסף, שהיא רואה באיצטגנינות שהוא נזקק לה,

וְתִצְפְּנוּ [ז] החביאה כל אחד במקום מיוחד וי"מ שפנחס הוא מלאך ולא היה צריך להצפינו ורק החביאה

עיונים והארות

ואף על פי שפנחס היה מלאך, צריך היה להחביא את עצמו, כי כך היא מדת הצדיקים, שאינם סומכים על נס, אלא אם כן אין עצה אחרת, אולם כאן, הרי היתה לו האפשרות להיחבא.

וַיֵּשׁ אומרים שזה שנאמר ותצפנו אינו מתייחס על כלב ופנחס, אלא על איש אחר, כי רחב עשתה עורמה גדולה, שלפני שנכנסו השלוחים (השוטרים) לביתה, דברה עם המרגלים דברים נעימים, ואמרה להם: אל תחששו (תתייראו) מפני השוטרים, ואל תעשו שום שינוי בהתנהגותכם, כדי שלא יכירו בכם שאתם מרגלים. אתם תישארו במיטתכם ואני אציל אתכם. ואחר כך לקחה אחד מאנשי ביתה והצפינה אותו, ובעוד שהם יחפשו וימצאו אותו, ויחקרו אותו, תגיד להם להתנהג בקור רוח, וכשנכנסו השוטרים אמרה: אומנם אמש באו שנים הדומים לאלה השוכבים שם, ובאומרה דברים הללו, לא חשדו השוטרים בשני המרגלים מאומה, אמרו, אם היא מצביעה עליהם - בודאי שאין בהם שום חשד.

וַיֵּשׁ אומרים שלא החביאה אותם מיד, אלא לאחר שראתה שהם צדיקים גמורים, שהקדוש ברוך הוא עשה להם נס, שבשעה שבאו שלוחי המלך ואמרו לה: "באו אליך מרגלים", הצביעה על כלב ואמרה: "כן באו אלי האנשים", והקדוש ברוך הוא סימא (עוור) עיניהם וחשבו שהוא אחד מבני הבית. וכיון שראתה הנס, לאחר שיצאו השלוחים (השוטרים) הצפינה אותם, וזהו שנאמר אחר כך: "והיא העלתם הגגה", שלא הצפינה אותם אלא לאחר שנודע לה כוחו של הקדוש ברוך הוא (עיין באורך בספר "מעם לועז").

בכבוד, כיון שהיתה אשה חשובה בעיני כל המלכים. ועוד, שהחביאה את המרגלים - הרי עוון פלילי הוא וחייבים עליו מיתה, הרי יש חשש שתכחיש הדבר, ולכן ציוה המלך לשלוחים לדבר עמה בכבוד, ויאמרו לה, שלא תחשוש מזה שקיבלה מרגלים אליה, כיון שאין למלך שום חשש בזה שקיבלה המרגלים, ולכן אין שום תלונה עליה, ויאמרו לה, שהמלך מבקש ממנה, שתוציא מרצונה הטוב את שני האנשים הללו, כי לא באו לכאן לשם זנות, אלא כדי לחפור מכאן את כל הארץ, ואם לא תסגיר אותם בטענה, שאין זה יאה לכבודך להסגיר אנשים שבאו בצל קורתך, דעי כי לחפור את כל הארץ באו, ויש בזה נזק המלכים, ואין את יכולה להתחמק מזה (מעם לועז).

ז. נאמר "ותצפנו" בלשון יחיד, שהחביאה אותם במקום צר שלא היה בו מקום אלא לאיש אחד. ויש אומרים, שהחביאה כל אחד מהם במקום נפרד, שאם יחפשו אחריהם וימצאו את האחד, ינצל חברו, ואם ימצאו את האחד, לא יאשימו בזה את רחב שהחביאה אותו, כי היות והוא אחד, יכולה היא לטעון שלא הרגישה בו כשהתחבא.

וחכמינו ז"ל אמרו במדרש נחומא שלכך נאמר "ותצפנו" בלשון יחיד, שלא הצפינה אלא את כלב לבדו, כי פנחס אמר לה: שאין צורך להחביא אותו, כיוון שהוא כהן וכהן נמשל למלאך, כמו שנאמר (מלאכי פרק ב, ז): "כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו, כי מלאך ה' צבאות הוא". וי"א שפנחס לא אמר לרחב ישר שהוא מלאך, כדי שלא יבייש את כלב, וזאת כדי שלא תאמר רחב, כי פנחס גדול מכלב,

את כלב (רשי"י) וַתֹּאמֶר | בֵּן אִמֶּת (מ"צ) בָּאוּ אֵלַי הָאֲנָשִׁים וְלֹא יָדַעְתִּי
מֵאֵין הָמָּה [ח]: הַוִּיחִי הַשָּׁעַר עוֹמֵד לְסֹגֹר בַּחֲשֵׁךְ כִּאֲשֶׁר חֹשֶׁךְ הַיּוֹם (רד"ק)
וְהָאֲנָשִׁים יֵצְאוּ וְלֹא לָקְחוּ עִמָּהֶם אֲבוּקָה כִּי נָסוּ וּנְמַלְטוּ (מלבי"ם) לֹא יָדַעְתִּי אֲנִי לֹאִיזָה
מִקּוֹם (מ"צ) הָלָכּוּ הָאֲנָשִׁים רִדְפוּ מֵהֶרָ אַחֲרֵיהֶם כִּי זֶה עֵתָּה מִקְרֹב יֵצְאוּ (מ"ד)
כִּי בּוֹדָאִי תִשְׁיָגוּם (מלבי"ם): וְהִיא הָעֵלְתָם הַגָּנָה וְתַטְמִינָם הוֹסִיפָה עוֹד
לְהַטְמִינָם [ט] בַּמִּקּוֹם יוֹתֵר נֹסֵת בַּפְּשָׁתִי הָעֵץ בַּפְּשָׁתִים שֶׁהֵם עַדִּיין בְּתוֹךְ הַקִּנִּים הָעֵרְכּוֹת
הַמְסוּדְרוֹת לָהּ עַל-הַגָּן גַּג אַחֵר (מ"ד): וְהָאֲנָשִׁים רִדְפוּ אַחֲרֵיהֶם בְּדֶרֶךְ
הַיַּרְדֵּן עַל עַד (ת"י) הַמַּעְבָּרוֹת מִקּוֹם מַעְבַּר מִי הַיַּרְדֵּן שֶׁחֲשָׁבוּ שֶׁחֲזָרוּ לְעֵרְכּוֹת מוֹאָב
וְהַשָּׁעַר סֹגְרוּ הַשּׁוֹעֵרִים (רשי"י) אַחֲרָי [י] אַחֲרֵיהֶם כֹּאֲשֶׁר יֵצְאוּ הָרִדְפִים

עיונים והארות

חנה במספר קטן. מכל זה תנוח דעתנו, שרחב בעת ההיא שרתה עליה רוח הקדש כמו שאמרו ז"ל (ספרי דברים פיסקא כ"ב), שאמרה 'ונחבתם שמה שלשת ימים' (פסוק ט"ז), ואם כן הכירה נפשה, ושפיר אמרה שחטאה בג' מצות דידה. ולכן חנה שהיתה גלולה שמה, הוא ראשי תיבות ח'לה נ'דה ה'דלקה (צוארי שלל אות ד').

ט. דקשה הרי כבר נאמר לעיל "ותצפנו" לכך פי' המ"ד שהוסיפה עוד להטמינם ועיין במלבי"ם שפירש כעין זה, אמנם הרד"ק כ' דכאן בא להודיע איך טמנה אותם.

י. ורד"ק פירש שבני הבית של רחב סגרו הדלת של ביתם לאחר שיצאו שוטרי המלך והתרחקו.

ח. ואפשר לומר דרך דרש ורמז, כי הנה כתבו גורי האר"י זצ"ל, דרחב היתה גלגול תמר, וכמו שתמר ילדה שנים פרץ וזרח, כן רחב הצילה לב' מרגלים, והוי כאילו ילדתם, והזכיר זה מורי זקני הרב בספר חסד לאברהם מעיין ה' נהר כ"ה, עיי"ש. ועוד כתוב בלקוטי תורה הנדפס ביהושע, כי רחב מסוד קין, ולכן שאלה 'אות אמת', סוד אות וי"ו, כי הוא האות שנמסר לקין, כדכתיב (בראשית ד, ט) 'וישם ה' לקין אות', עיי"ש בדבריו. ובזוהר (ח"א רמא, ב) אמרו, סימנא דמשה בעאת מינייהו וכו' עיי"ש בלקוטי תורה.

וכפי זה שרחב היתה גלגול תמר ומסוד קין, וגם כתב האר"י זצ"ל שם שחנה היתה גלגול רחב, ומהר"י סרוק ז"ל כתב, כי חוה גימטריא

אַחֲרֵיהֶם שאם עדיין לא יצאו מן העיר לא יוכלו לצאת משם (מ"ד): **וְהָכֹהֵן** המרגלים (מ"ד)
מִרְם יִשָּׁכְבוּן לפני שישינו (רד"ק) **וְהָיָא עֲלֵתָה עֲלֵיהֶם** אצלם (רלב"ג) סמוך להם
עַל-הַגֹּג [יֵא]: **וַתֹּאמֶר אֶל-הָאֲנָשִׁים יִדְעֵתִי כִּי-נָתַן יְהוָה**
לָכֶם אֶת-הָאָרֶץ ומאין ידעה זאת? מכיון **וְכִי-נִפְלָה אִמְתְּכֶם עָלֵינוּ** מפני
 גדלותכם ורוממותכם (מלבי"ם), ועוד **וְכִי נִמְנוּ** נמס לבם (מ"צ) **שֶׁל כָּל-יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ**
מִפְּנֵיהֶם: **כִּי שָׁמַעְנוּ אֵת אֲשֶׁר-הוֹבִישׁ [יב] יִבֵּשׁ יְהוָה אֶת-מִי**
יָם-סוּף מִפְּנֵיכֶם בַּצֵּאתְכֶם מִמִּצְרַיִם וְאֲשֶׁר עָשִׂיתֶם לְשָׁנִי

עיונים והארות

ה' אלה ומאמצו יצאו (ילק"ש).
כִּי ה' אלקיכם הוא אלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת, יתרו אמר כי גדול ה' מכל האלהים, אמרו שלא הניח ע"ז בעולם שלא עבדה, לכך אמר מכל האלהים, נתן ממש בע"ז. ונעמן הודה בדבר יותר, הנה נא ידעתי כי אין אלהים בכל הארץ כי אם בישראל, ורחב הודתה בדבר יותר מהם, כי ה' אלקיכם הוא אלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת (מכילתא).

עוד איתא בחז"ל אמר הקב"ה לרחב את אמרת כי ה' אלקיכם הוא אלקים נחא בארץ, שמא בשמים ממעל, את אמרת מה שלא ראית בעיניך, חייך שבנך עומד ורואה מה שלא ראו הנביאים, כמו דאמר נפתחו השמים וראה מראות אלקים. רחב שיירה בחללו של עולם, בא משה ואמר אתה הראת לדעת וגו' עד אין עוד, אפילו בחללו של עולם. אמר לו הקב"ה אתה אמרת ואין עוד, תנו לו מפרי ידיו, ולא קם נביא עוד בישראל כמשה (אגדת שמואל).

יֵא. מובא בספר "מעם לועז": "והיא עלתה עליהם על הגג" - הכוונה שעלתה אל גג אחר שהיה גבוה מן הגג שהיו טמונים בו. אמרה רחב: אם אעלה על הגג שלהם, יחשבו שחזרו השלוחים ובאו לקחתם, או אולי עלתה להסגירם, לכן עלתה אל גג אחר. ומטרת עלייתה לגג היתה כדי להראות להם מהיכן לברוח, וגם כדי לבקש מהם, להציל נפשה ונפש בני משפחתה לאחר שתיכבש הארץ על ידי ישראל, וגם אמרה להם: אמרו ליהושע, כי נפלה אימת ישראל עליהם וכי נמוגו כל יושבי הארץ מפניהם, ככתוב בפסוק שאחרי זה.

יב. א"ר שמעון בן אלעזר כשישראל עושין רצונו של מקום שמו מתגדל בעולם, שנאמר כי שמענו את אשר הוביש וגו' כי ה' אלקיכם הוא אלקים וגו', ואומר ויהי כשמוע כל מלכי האמורי וגו'. וכשאין ישראל עושין רצונו של מקום שמו מתחלל בעולם, שנאמר ויבואו אל הגוים אשר באו שמה ויחללו את שם קדשי באמור להם עם

מִלְכֵי הָאֲמָרִי אֲשֶׁר בְּעֶבֶר הִירְדֵן לְסִיתָן וּלְעֹג אֲשֶׁר
הִחְרַמְתֶּם הַשְּׂמַדְתֶּם (ת"י) אוֹתָם: יֵאָדָּם וַיִּשְׁמַע וַיִּפְסַח לְבָבָם וְלֹא-קָמָה
עוֹד רוּחַ גְּבוּרָה בְּאִישׁ מִפְּנֵיכֶם [וג'] לְהַלָּחֵם כִּי יִהְיֶה אֱלֹהֵיכֶם הוּא
אֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מַמְעַל וְעַל-הָאָרֶץ מִתַּחַת וּמִי יִלָּחֶם וַיִּנָּצַח אֶת הָאֱלֹהִים
הַאֲדִירִים הָאֵלֹהִים (מלבי"ם): יב וְעַתָּה הִשָּׁבְעוּ-נָא לִי בַיהוָה כִּי-עָשִׂיתִי
עִמָּכֶם חֶסֶד אִף כִּי שָׁלֹא עָשִׂיתֶם לִי טוֹבָה מֵאוֹמָה, לִכֵּן וְעָשִׂיתֶם גַּם-אִתָּם
עִם-בֵּית אָבִי חֶסֶד בְּלִי שֶׁהֵם יַעֲשׂוּ עִמָּכֶם טוֹבָה (רד"ק) וַיִּנְתַּתֶּם לִי אוֹת אֲמַת
סִימֹן אֲמִיתִי שִׁידְעוּ כָל יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא יִשְׁלָחוּ בְּנֵי יִד (מ"ד): יג וְהִחַיְתֶּם אֶת-אָבִי
וְאֶת-אִמִּי וְאֶת-אֲחִי וְאֶת-אֲחֵיוֹתַי וְאֶת כָּל-אֲשֶׁר לָהֶם
וְהִצַּלְתֶּם אֶת-נַפְשֵׁינוּ מִמָּוֶת וּרְמוּזָה בִּזְוָה גֹּכֵץ שִׁיחֲלוּ אוֹתָם מִמוֹת רוּחָנִי שִׁיגִידוּ
אוֹתָם (מלבי"ם) וְאִילוּ כָל רְכוּשֵׁינוּ יִהְיֶה שִׁיךְ לָכֶם: יד וַיֹּאמְרוּ לָהּ הָאֲנָשִׁים נַפְשֵׁנוּ
תַּחְתִּיכֶם לָמוֹת נִמְסוֹר עֲצָמָנוּ לְמִיתָה כְּדִי לְהִצִּיל אֶתְכֶם (ת"י) אִם לֹא תִגִּידוּ
אֶת-דְּבָרֵנוּ זֶה אֶת הָאוֹת שֶׁנִּתְּנָה לָךְ, שֶׁלֹּא יַעֲשׂוּהוּ אֲחֵרִים שִׁישׁ לָהֶם בֵּית בַּחוּמָה לְהִנָּצֵל (רד"ק)
וְהָיָה בְּתַת-יְהוָה לָנוּ אֶת-הָאָרֶץ וְעָשִׂינוּ עִמָּךְ חֶסֶד שְׁנִיתֵן לָכֶם

עיונים והארות

יג. ועיין ברש"י שפירש בענין אחר.

מתנות רבות וכבוד **וְאֵמֶת** במה שנחייא אתכם (מלבי"ם): טו **וְתוֹרְדֶם בַּחֶבֶל [יד] בְּעֶד**

הַחֲלוֹן כי שערי העיר סגרו (מ"ד) וי"א כדי שלא ירגישו השכנים (רד"ק) **כִּי בֵיתָהּ בְּקִיר**

הַחוּמָה [טו] ופני החלון אל מחוץ לחומה (מ"ד) **וּבְחוּמָהּ הִיא יוֹשֶׁבֶת** [כי אפשר שהיה

עיקר ישיבתה בתוך העיר (רד"ק)]: טז **וְתֹאמַר לָהֶם הִתְרַחַּ לָּכֹן פֶּן-יִפְגְּעוּ** יפגשו

בָּכֶם הָרֹדְפִים כשתלכו עתה לדרכיכם **וְנִתְּבַתֶּם שָׁמָּה** תסתתרו במקום מחבוא בהר

שְׁלֹשֶׁת יָמִים [טז] ומכאן ששרתה עליה רוח הקודש שראתה שישובו לסוף שלושת ימים (מצודות)

עיונים והארות

המקימים את התורה והמצוות, על אחת כמה וכמה.

ואיתא ב"מדרש תדשא" יש נשים חסידות שנתגיירו והם: הגר, אסנת, צפרה, שפרה, פועה, בת פרעה, רחב רות ויעל אשת חבר הקיני.

טו. הכוונה חוץ מהחומה, וקיר החומה הוא קיר ביתה, ועל זה אמר, כי ביתה בקיר החומה, וגם היה מכונס בתוך החומה, עד שהיתה החומה מקיפה משלוש רוחות, ובזה היה לה חלון פתוח לרווחה אל החוץ. ועל זה אמר: "ובחומה היא יושבת", ובזה יובן מדוע לא נפל ביתה עם נפילת החומה (עיין יהושע ו, כ), כי אז גרו בבית אשר בקיר החומה - חוץ לחומה (מלבי"ם).

טז. מובא ב"ילקוט שמעוני" (יהושע סימן יב): אין הקדוש ברוך הוא מניח את הצדיקים בצרה יותר משלושה ימים, ככתוב (הושע ו, ב): "יחינו יומימים, ביום השלישי יקימונו ונחיה לפניו". ביום השלישי של השבטים שנאמר (בראשית מב, יח): "ויאמר אליהם יוסף ביום

יד. מובא בילקוט שמעוני (יהושע ב, אות ט): באותה שעה התפללה רחב ואמרה: רבנו של עולם, בשלושה חטאתי לפניך (בחבל, בחלון ובחומה) כי באלה היתה מעלה את האנשים לביתה כדי לזנות אתה. בשלושה מחול לי: (נדה, חלה והדלקה) כאשר התגייירה שמרה עליהם, והקדוש ברוך הוא קיבל את תפילתה, כי כך כתוב (תהלים קמה, יח): "קרוב ה' לכלקוראיו לכל אשר יקראוהו באמת". ומה שכר נטלה על כך? רבי אלעזר אומר: זכתה שיצאו ממנה שמונה נביאים וכהנים, ואלו הם: נריה, ברוך, שריה, מחסיה, ירמיה, חלקיה, חנמאל ושלם. רבי יהודה אומר: אף חולדה הנביאה מבני בניה של רחב הזונה היתה (עיין מסכת מגילה יד: - כידוע שרחב התגירה ונשאת ליהושע, ויהושע לא היו לו בנים כי אם בנות, ומהן יצאו כל הנביאים הללו). ומסיים המדרש, והלא דברים קל וחומר, ומה רחב שיצאה מהעם שנאמר עליו (דברים כ, טז) "לא תחיה כל נשמה", על שקרבה את עצמה ליהדות, וחזרה מלב ונפש, קרבה הקדוש ברוך הוא, וזכתה ויצאו ממנה נביאים גדולים, ישראל

עַד שׁוּב הָרֹדְפִים וְאַחַר תֵּלְכוּ לְדֶרֶכְכֶּם: ^{יז} וַיֹּאמְרוּ אֵלָיָה

הָאֲנָשִׁים נִקְיִם אֲנַחְנוּ ^[יז] אִין אַנְחֵנוּ צְרִיכִים לְקִיִּים הַשְּׁבוּעָה, וּפְטוּרִים אַנְחֵנוּ

מִשְׁבַּעַתְךָ הַזֶּה אֲשֶׁר הִשְׁבַּעְתָּנוּ כִּשְׁהִיינוּ בְּבֵיתְךָ, כִּי שְׁבוּעָה זֹאת הִיתָה בַּחֲכָרָה כִּשְׁהִיינוּ

בִּידֶךָ וּשְׁבוּעָה מֵאוֹנֶס אֵינָה שְׁבוּעָה, וּבִכְ"ז אֲנוּ נִשְׁבָּעִים לְךָ עֵתָה בְּתַנְאִי זֶה שְׁנֹאמַר לְךָ (מִלְבִּיִּים): יְיָ הִנֵּה

כֹּשׁ אֲנַחְנוּ בָּאִים בְּאַרְצְךָ לִכְבוֹשׁ אוֹתָהּ (רד"ק) [תּוֹלִים אַנְחֵנוּ הַדְּבַר בְּךָ לַעֲשׂוֹת הָאוֹת הַזֶּה (רש"י

פס' יז)] אֶת-תִּקְוָת [יח] חֵבֶל שׁוֹזֵר (רד"ק) הַעֲשׂוֹי מִחוּט^ו הַצְּבֹעַ בַּצֶּבַע הַשְּׁנִי אָדוּם (מ"צ)

הַזֶּה [יט] שְׂרָאִינוּ כִּשְׁהִגַּעְנוּ וְטָרַם שִׁירְדָנוּ (רד"ק) תִּקְשְׁרֵי בַּחֲלוֹן אֲשֶׁר הוֹרֵדְתָנוּ

בָּזוֹ לִהְיוֹת לְאוֹת וּלְסִמָּן וְאֶת-אֲבִיךָ וְאֶת-אִמְךָ וְאֶת-אֶחֱיךָ וְאֶת

כָּל-בֵּית אֲבִיךָ תֹאסֶפֶי תַכְנִסִּי (מ"צ) אֶלֶיךָ הַבֵּיתָה: יט וְהָיָה כָּל

עיונים והארות

"ביום השלישי וישא אברהם את עיניו וירא את המקום מרחוק".

י. והרלב"ג פירש אנחנו רוצים להיות נקיים מעוון ביטול שבועה ולכן צריכים לסדר הענין באופן שלא נכשל.

יח. ותרגום שפה לפיו תורא יהא מקף לפומיה אם כן לפי דעתו פ" תקות חוט השני שפת בגד אדום (רד"ק).

יט. יש שפירשו שחוט השני הזה הוא החבל שירדו בו, אבל לא מצאנו במפרשים מי שפירש כן.

השלישי". ביום השלישי של יונה, ככתוב (יונה ב, א): "ויהי יונה במעי הדג שלושה ימים ושלושה לילות". ביום השלישי של עולי גולה שנאמר (עזרא ח, ט): "ונחנה שם שלושה ימים". ביום השלישי של תחיית המתים, שנאמר (הושע ו, ב): "יחינו מיומים, ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו". ביום השלישי של אסתר (מגילת אסתר, ה, א): "ויהי ביום השלישי ותלבש אסתר מלכות". וכל זה אומרים חכמים - בזכות יום שלישי של מתן תורה (שמות יט, טז): "ויהי ביום השלישי בהיות הבוקר". רבי לוי אמר: בזכות יום שלישי של אברהם, שנאמר (בראשית כב, ד):

אֲשֶׁר-יֵצֵא מִדִּלְתֵּי בֵיתְךָ | הַחוּצָה דָּמוֹ בְּרֹאשׁוֹ עוֹנֵן מִיתָתוֹ יִחֹל עָלָיו כִּי
 פֶּשַׁע בִּנְפֹשׁוֹ וַאֲנַחְנוּ נִקְיִים כִּי לֹא הִיָּה אִפְשׁוֹר לְשׁוּמְרוֹ מִן הַמִּיתָה וְכָל אֲשֶׁר יִהְיֶה
 אֶתְךָ בַּבַּיִת וַיִּהְרַג דָּמוֹ בְּרֹאשׁוֹ עוֹנֵן מִיתָתוֹ עָלָיו (רש"י) אִם-יֵרָד
 תִּהְיֶה-בּוֹ: כִּי-אִם-תִּגְדִּי אֶת-דְּבָרֵנוּ זֶה בְּאֹפֶן שִׁימְלֹטוֹ יוֹשְׁבֵי הָעִיר בִּזְזָה הַבַּיִת
 (רלב"ג) וְהֵינּוּ נִקְיִים מִשְׁבַּעְתְּךָ אֲשֶׁר הִשְׁבַּעְתָּנוּ: כֹּא וְתֹאמַר
 בְּדַבְרֵיכֶם כֵּן-הוּא אֲנִי אֲקִיִּים אֶת הַתְּנָאִי שֶׁאִמַּרְתֶּם וְתִשְׁלַחֶם שֶׁאִמַּרְהָ לָהֶם לָכוּ לְשִׁלּוֹם
 [אֵל הָהָר (מ"ד)] וַיֵּלְכוּ וְתִקְשְׁרֻם בַּעַת שְׁבָאוֹ יִשְׂרָאֵל לִכְבוֹשׁ אֶת הָאָרֶץ (רד"ק) אֶת-תִּקְוַת
 חוֹט הַשָּׁנִי הָאָדָם בַּחֲלוֹן: כִּי וַיֵּלְכוּ הַמִּרְגָּלִים וַיָּבֹאוּ הָהָרָה וַיֵּשְׁבוּ שָׁם
 שְׁלֹשֶׁת יָמִים עָשׂוּ כַדְּבָרִי רָחֵב וְעַל יָדַי זֶה בִּקְשׁוֹ הַרְדּוּפִים אַחֲרֵיהֶם וְלֹא מִצְאוּ אוֹתָם, וּז"ש
 עַד-שָׁבוּ הָרְדָּפִים וַיִּבְקְשׁוּ הָרְדָּפִים בְּכָל-הַדֶּרֶךְ וְלֹא מִצְאוּ:
 כִּי וַיֵּשְׁבוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַיֵּרְדּוּ מִהָהָר וַיַּעֲבִרוּ אֶת הַיַּרְדֵּן (רש"י) וַיָּבֹאוּ
 אֶל-יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוֹנִן וַיִּסְפְּרוּ-לוֹ אֶת כָּל-הַמַּעֲשִׂוֹת אוֹתָם כֹּל מִה
 שֶׁקִּרְהָ לָהֶם (מ"ד) וְשִׁלָּא הִרְגִּישׁוּ בָהֶם שֶׁהֵם מִרְגָּלִים אִף שֶׁהִיתָה סִיבָה שִׁיכִידוֹ בָּהֶם (מלבי"ם): כִּי וַיֹּאמְרוּ
 אֶל-יְהוֹשֻׁעַ תַּכְלִית סִיפּוֹרֶם הִיָּה (מלבי"ם) כִּי-נָתַן יְהוָה בְּיָדֵנוּ
 אֶת-כָּל-הָאָרֶץ וְגַם-נִמְגְּנוּ נִמְסָ לִבָּם שֶׁל כָּל-יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵינוּ: